

en Forandring, bundede ikke i Magelighed eller et kontrært Sind, — de bundede kun i, at Thomsen ikke var helt overbevist om, at det nye nu virkelig ogsaa betød en Forbedring i bogtrykkermæssig eller bibliofil Henseende, — og undertiden gjorde det det vel heller ikke.

At han ikke desto mindre gerne selv ydede Støtte til noget nyt, naar han fandt det rigtigt eller værdifuldt, havde vi bl. a. Vidnesbyrd om, da vi i sin Tid gik over til den nuværende Omslagsforside; Thomsen tilbød da at betale Tegneren *Aage Jørgensen* for Udfærdigelse af Titlen, hvilket vi med Tak tog imod. Og at han desuden, hver Gang der i Foreningens Ledelse blev forlangt ny Tilbudsafgivelse paa Trykning af Tidsskriftet, viste sig at være den billigste, har naturligvis yderligere styrket Samarbejdet og gjort det til noget varigt, ligesom det har gjort det naturligt, at ogsaa andre af Foreningens Ordre afgik til Thomsens Bogtrykkeri; det kan i denne Forbindelse anføres, at Forslaget om vore Smaaskrifters praktiske Format skyldtes Thomsen, og at Titlen paa Serien derefter er af født af Formatet: Smaaskrifter.

Det var med Bekymring vi ifjor erfarede, at Thomsen var blevet ramt af en alvorlig Sygdom, og da vi for faa Maaneder siden i Holstebro konfererede med Thomsen, var det tydeligt at se, at Thomsen var mærket med Dødens Finger. Ikke desto mindre kom det vel alligevel som noget overraskende, at det skulde være lige i det begyndende Efteraar, at han drog det sidste Suk og nedlagde Arbejdet for sidste Gang. —

I et langt Liv — og ikke mindst i det sidste svære Aar — har hans Hustru været ham til megen Støtte, og for vort Blad er det en Tryghed at vide, at hun med en dygtig Søn, *Svend E. Thomsen*, ved Siden fører Arbejdet videre.

I Taknemmelighed overfor det ejegode Menneske, Bogtrykkeren *Niels P. Thomsen*, ærer vi Mindet. —

Om urnehaver

Af Overlæge, Dr. med. *Knud Secher*

I »Vore Kirkegaarde« nr. 7 har hr. stiftsgartner *Eig. Qwist* skrevet en artikel »om urnehaver« og ladet opstille 6 punkter, der repræsenterer »tidens krav« til en urnehave.

Jeg skal tillade mig at fremsætte enkelte bemærkninger særlig til punkt 1: at urnegravens størrelse aldrig bliver mindre end c. 1,5 m².

Man maa nu først klare, hvem der fremsætter »tidens krav«, for der maa dog staa en person bag ved.

For et hus er arkitekten bygherrens tilidsmand. Det er ham, der med praktisk sans og kunstnerisk snille og ogsaa med økonomisk ansvar skal danne rammen om de krav, som bygherren stiller; men det er bygherren, der stiller »kravene«.

Det samme maa gælde ved anlæg af haver, *in casu* urnehaver. Det maa være ejeren (byen), der stiller sine krav ud fra økonomiske betragtninger, ud fra spørgsmaal om forbrug af jord m. m. Saa maa det blive havearkitektens sag at anvende sin kunst til opnaelsen af det bedste resultat.

Noget andet er, at havearkitekten ligesom husarkitekten kan sysle med sine egne planer om, hvorledes han kunde tænke sig et givet anlæg; men saa bliver det efter »hans krav« og ikke efter »tidens krav«, at dette sker.

Med urnehaver kom der et helt nyt problem for kirkegaardsgartnerne og havearkitekterne; men det er dog først i de senere aar, at det virkelig har været diskuteret, — ikke mindst gennem den indsats, der er blevet gjort af havearkitekt *Johannes Tholle*. Men det første krav, der maa stilles til løsningerne af problemet er dette, at de skal tage hensyn til de krav, der stilles af kirkegaardsejeren.

Naar derfor nu stiftsgartner *Qwist* som første krav forlanger 1,5 m² jord til en urnegrav, saa har han ingen ret til at opstille dette som »tidens krav«. Det er jo netop en af

fordelene ved urnehaverne, at der kun behøver at anvendes lidt jord til en grav. Det er en afgørende fordel for byer, der er i jordnød og som kun gennem store økonomiske ofre kan skaffe mere plads, der maa ske maa ligge langt borte fra byens centrum. At den lille grav ogsaa i økonomisk henseende har en meget stor betydning for et stort antal af borgerne, kan byens ledelse ikke se bort fra.

Naar byen ønsker grave paa 0,5 m² til urnebegravelse, saa bliver det byens »krav« til sin havearkitekt eller kirkegaardsgartner, at han løser den opgave at skabe noget smukt ud af saadanne smaa grave.

Det har jo ogsaa vist sig, at denne opgave meget vel kan løses. Man faar blot noget nyt frem, noget, der afviger fra de gamle kirkegaarde; det er en funktionalistisk opgave, der skal løses, og den bliver løst.

Man har i Sverige særlig fra lederen ved Malmös kirkegaarde, trädgårdsarch. G. V. Walberg, stillet krav om, at urnegravene skulde ligge spredt med plantning imellem. Der er jo ingen tvivl om, at man kunde faa noget smukt frem paa denne maade, men et saadant forslag er ganske utopisk, naar det drejer sig om bykirkegaarde. I Stockholm havde jeg lejlighed til at diskutere dette punkt med vedkommende og protesterede mod tanken som uigennemførlig.

Ved passende placering og beplantning m. m. skal den smukke virkning opnaaes ogsaa for de smaa grave. Netop paa grund af den ringe størrelse spiller anvendelsen af ensartede sten en ganske særlig rolle, saaledes som ogsaa stiftsgartneren fremhæver det. Det er blot vanskeligt at faa publikum med dertil. —

* * *

Ovenstaaende Replik har været forelagt Stiftsgartneren, som imidlertid ikke mente at ville fremføre yderligere i Spørgsmaalet.

Redaktionen.

Kan Pastorseminariet blive Kirkegaardene til Hjælp?

Med Udgangspunkt i den kongelige Anordning om Ordning af Undervisningen paa Pastorseminariet rejste vi i et tidligere Hefte af »V. K.« (S. 72) det Spørgsmaal, om Kirkegaardene kunde vente, at de Præster, der fremtidigt gik ud til Sognearbejdet, vilde være bedre udrustet end de hidtil havde været det, — og netop med Støtte i den nævnte Anordning maatte man synes, at der var Grund til at nære nogen Skepsis her over for.

Imidlertid viser det sig, at den nævnte Anordning ikke gav Oplysning om alt, hvad der skulde undervises i, og i en Samtale, som vi siden har haft med Medlem af Bestyrelsen for Pastorseminariet, Biskop, Dr. theol. H. Fuglsang Damgaard, oplyser denne, at Kirkegaardene netop er taget med i Dispositionerne. Biskoppen udtrykte ved denne Lejlighed sin store, personlige Interesse for Sagen og kunde henvise til, at det er Meningen, at Kirkegaardene sidestilles med kirkelig Kunst, — og mere kan man ikke fra Kirkegaardssagens Venner med Billighed ønske sig.

Der vil altsaa nu paa Universitetet kunne paaregnes Undervisning i de Ting, der betinger Kirkegaardenes Udvikling og Standpunkt i de danske Sogne og Byer, og det maa derefter kunne forventes, at Præsterne fremtidigt kan gaa til deres Embeder med et vist Fond af Kundskaber om, hvad der kan kræves, for at Kirkegaardene kan opfylde Tidens Krav til dem, og at de ikke, — som det nu ofte er Tilfældet, — staar fاملende eller uforstaaende overfor Sagen.

Vi vil da fremtidigt ikke mere staa tilbage for vort nordiske Broderland, Finland, — og Spørgsmaalet, der er sat som Overskrift paa nærværende Artikel, vil forhaabentlig snart kunne besvares med et klart og tydeligt: Ja. —